

1976

2

SPRAVODAJ

SLOVENSKEJ SPELEOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI

SPRAVODAJ

**Slovenskej speleologickej spoločnosti
Liptovský Mikuláš**

Číslo 2
1976

Vydalo Múzeum slovenského krasu
Liptovský Mikuláš

Redakčná rada:

PhDr. Juraj Bárta CSc.
PhMr. Štefan Roda
RNDr. Dušan Kubíny
Ing. Peter Štefanča
Jozef Sucháň

Výkonný redaktor:

Ing. Mikuláš Erdős

Zodpovedný redaktor:

Alfonz Chovan, riaditeľ MSK

Grafická úprava:

Ján Močiliak

Motto: Ivan B a j o :

HĽADAČI, ALEBO HOROLEZEC O JASKYNIACH

„Odvtedy vidím pravého jaskyniara práve tak ako pravého horolezca: fanatika v tom najlepšom slova zmysle. Fanatika prírody a jej krás, fanatika hľadača, objaviteľa, ochrancu prírody. Jej dieťa, služobníka a vyznávača. Jaskyniarstvo je práve tak ako horolezectvo vášeň, spaľujúci oheň, ktorému sa poddávaš, ktorým horíš celý život, oheň, ktorý rozumom nepochopíš. Jaskyniar objaví chodbu, ktorá „má budúcnosť“, v ktorej je prievan... Ide za tým. Cíti nové priestory. Plazí sa v blate a vo vode. Kope. Vynáša. Znovu sa plazí, znovu kope, znovu vynáša hliny, blato, skaly. Dni a noci, týždne, mesiace. Tam za tým „štupľom“ možno pokračuje jaskyňa, chodba, dóm, priepasť, nové priestory, nové krásy, nové otázniky – tajomstvá, tá rozprávková trinásta komnata, tá posledná, najvzácnejšia. Bojí sa prestať, čo ak sa zastavím pred cieľom? Pracuje, drie, kým iní sú pri vode, na lyžiach, oddychujú. Nik ho nenúti, sám si to zvolil. Pre koho pracuje, lopotí a občas aj objavuje? Pre seba? Nie, pre ľudí, čo prúdia po tisícoch do sprístupnených jaskýň a tešia sa z nevšedných krás, obrazov a zážitkov.“

IDEOVO-POLITICKÉ A ODBORNÉ ZAMERANIE JASKYNIARSKÉHO TÝŽDŇA SSS

Predsedníctvo Slovenskej speleologickej spoločnosti v Liptovskom Mikuláši poverilo oblastnú skupinu č. 15 Harmanec organizačne zabezpečiť Jaskyniarsky týždeň SSS – 1976.

Jaskyniarsky týždeň sa koná v období po XV. Zjazde KSČ, ktorý je ďalším významným medzníkom na ceste všestranného rozvoja našej socialistickej spoločnosti a budovania šťastného mierového života všetkého nášho ľudu. XV. Zjazd KSČ bude aj pre československú kultúru významným medzníkom v uskutočňovaní vytýčených úloh a cieľov v ďalšom rozvoji.

V súlade s dynamickým rozvojom nášho hospodárstva a spoločenského života zaznamenala aj speleológia za posledné obdobie dobré výsledky. Môžeme smelo tvrdiť, že speleológia má pre nástupom do ďalšej päťročnice dobrý základ v predchádzajúcej činnosti. Jaskyniarske týždne spájame s významnými spoločenskými udalosťami, aby sme dosahovali aj politicko-výchovné poslanie.

Jaskyniarsky týždeň sa koná v okrese Banská Bystrica a jeho prvý exkurzný deň je venovaný zámerne návšteve mesta – centra Slovenského národného povstania, ktoré oslávime tohto roku už po 32. raz. Aj ďalšie exkurzie vedú po miestach, kde sa rodila naša sloboda, a my nezabudneme uctiť si pamiatku tých, ktorí položili svoje životy za krajšiu budúcnosť.

Oblasť, kde sa JT uskutoční, dáva predpoklady, že prítomní členovia oblastných skupín si rozšíria vedomosti o krasovej oblasti, ktorej v minulosti nebola venovaná tak veľká pozornosť ako iným krasovým územiám, budú oboznámení s hydrologickými, geologickými, historickými a inými zvláštnosťami územia oblastnej skupiny.

Organizačný výbor a predsedníctvo SSS vynaloží všetko úsilie, aby JT-SSS-1976 splnil svoju úlohu po stránke politicko-spoločenskej i odbornej.

Veríme, že naša práca bude slúžiť celej našej spoločnosti ako dielo, ktoré obohacuje našu vlasť o ďalšie prírodné krásy, prezentované krasovými javmi povrchovými i podzemnými.

PREHĽAD O GEOLOGICKÝCH, GEOMORFOLOGICKÝCH A SPELEOLO-GICKÝCH POMEROCH KRASOVÉHO ÚZEMIA SEVERNE OD BANSKEJ BYSTRICE

I. Úvod

Krasové územie severne od Banskej Bystrice inklinuje do povodia Hrona a rozprestiera sa na styčnom území troch orografických jednotiek – Nízkych Tatier (východná časť), Veľkej Fatry (severná a severozápadná časť) a Kremnického pohoria (juhozápadná časť).

Mimoriadna pestrosť geologických útvarov predznačila aj veľkú pestrosť krasových útvarov a typov krasu. Krasové javy sú vyvinuté v geologických útvaroch s veľkým rozpätím vekového zariadenia od spodných druhohôr – triasu po vrchné druhohory – kriedu a vo štvrtohorných, pleistocénnych travertínových akumuláciách.

II. Prehľad o geologických pomeroch krasového územia

Z hľadísk podmienok vývoja krasu a zastúpenia krasových javov javí sa potreba diferencovať nasledovné geotektonické jednotky:

1. Ostrovy kryštalinika s plášťom permských sedimentov.
 2. Obalové mezozoikum tzv. „Donovalskej série“.
 3. Mezozoikum presunuté na malé až stredné vzdialenosti (priradované tiež ku krížňanskému príkrovu).
 4. Mezozoikum sérií presunutých na veľké vzdialenosti (označované ako chočský príkrov).
 5. Údolné travertínové akumulácie.
-
1. Ostrovy kryštalinika s plášťom permských sedimentov.

Najväčší takýto „ostrov“ vystupuje na území ohraničenom obcami Staré Hory, Uľanka a Baláže. Viac menších „ostrovov“ – „tektonických okien“ kryštalinika vystupuje na obvode a vo vnútri Donovalsko-jelenského krasu.

V týchto útvaroch nie sú známe krasové javy. Kryštalicke bridlice v hrastovom type krasu, ale aj všeobecne sú pre infiltrované vody nepriepustnou bariérou. Zapríčiňujú diskontinuitu krasových systémov v krasových útvaroch.

2. Obalové mezozoikum tzv. „Donovalskej série“.

Toto mezozoikum v izolovanej pozícii vystupuje na území Donovaly – Baláže – Jelenská skala (pri Španej doline). Vápencový a dolomitový masív tejto jednotky má samostatné režimy vývoja krasového fenoménu a krasových vôd.

Na spodnotriasových sedimentoch v synklinálnej depresii leží medzi Jelenskou skalou a Donovalmi pruh tmavých vápencov a sivých dolomitov stredného triasu, v ktorom sú vyvinuté krasové systémy dodnes len v nepatrnej miere objavené. Najznámejšie krasové javy, hlavne ponory a ponorová jaskyňa sú v Môcovskej doline centre popisovaného pruhu karbonátov, ďalej v okolí Jelenskej skaly a v okolí Donoval.

Samostatný hydrogeologický a hydrologický režim vôd tejto série vyplýva už aj z toho, že sa dodnes nepodarilo dokázať korešpondujúce vzťahy alebo vlastnosti medzi Donovalsko-jelenským krasom a vyvieraciami v okolí Jergál, Motyčiek a Jelenca.

Vápencový masív donovalskej série javí sa veľmi nádejný pre objavenie rozsiahlych krasových systémov.

3. Mezozoikum presunuté na malé až stredné vzdialenosti (priraďované tiež ku krížňanskému príkrovu).

Táto séria má veľmi pestré geologické zloženie, ako vyplýva z nasledovnej stratigrafickej škály (D. Kubíny, 1965). Spodný trias reprezentujú kremité pieskovce, piesčité až ílovité bridlice, miestami slienité až piesčité vápence. Vyššie sivé slienité bridlice až slienité vápence kampilu. Často prechádzajú do sivých dolomitov. Stredný a vrchný trias zastupujú najmä dolomity, niekde s keuperskými bridlicami. Rét je zastúpený tmavými vápencami, miestami lumachelovými alebo krinoidovými. Lias je vyvinutý krinoidovými vápencami s častými rúrkami belemnitov a miestami s amonitmi a čisto vápencovom vývoji s krinoidmi a inými makrofosíliami. Dogger je vyvinutý vo forme rohovcových vápencov a bridlíc. Spodnú časť malmu predstavujú červené, fialové až zelené doskovité vápence a vápnité bridlice. Vrchnú časť malmu a titón (spodná krieda) predstavujú žltkavé, miestami rohovcové výrazne vrstevnaté vápence s kalpionelmi, ktoré postupným prechodom prechádzajú do vápnitých a slienitých bridlíc neokomu.

Táto geotektonická jednotka je v tomto území významná najmä produkciou veľkých a dobrých zdrojov pitnej vody. Takými sú napr. pramene: Jergaly Q = 185 - 610 l/s.

Štubne 25-32 Jelenec-Mlyn 38-81
Motyčky 58-94 Jelenec-Štôla 62-85

Je prirodzené, že prúdy podzemnej vody s výdatnosťou 600 l/s. musia vytvárať v podzemí aj určité krasové priestory. Napr. pod povrchovým výverom prameňov v Jergaloch bola prieskumnými hydrogeologickými vrtmi overená kaverna s veľkosťou cca 20 x 20 x 20 m v bielych dogger-malmských vápencoch (M. Rakus, 1969). Žiaľ, treba konštatovať, že väčšie jaskynné priestory v tejto geotektonickej jednotke možno nájsť len vzácné (napr. nad Špaňodolinskou križovatkou a nad Novým Svetom v západných svahoch Včelince a Baranova. Chemická, petrografická a štruktúrna tektonická skladba hornín a útvarov tejto jednotky je veľmi pestrá. Obsahuje viaceré nekrasovateľné typy hornín, ktoré znemožňujú tvorbu rozsiahlejšieho krasového fenoménu.

4. Mezozoikum sérií presunutých na veľké vzdialenosti (označované ako chočský príkrov).

Je budované prevažne stredotriasovými karbonatickými horninami izomorfného radu vápenec – dolomitický vápenec – vápnitý dolomit – dolomit. V južnej časti územia, napr. v Sásovskej doline na neokomských vrstvách, ležia vápence, dolomity, s polohami sivočiernych bridlic, ktoré obsahujú hojné skameneliny, ďalej kremencov a pieskocov. Tieto vrstvy patria vrchnému triasu (karnnor) chočského príkrovu. V širšom okolí Nového Sveta nad neokomskými vrstvami ležia hrubozrnné svetlé i ružové vápence, ale aj sivé vápence vrchného triasu a liasu s nie vzácnymi skamenelinami.

Podobne ako v celej karpatskej sústave na Slovensku, aj v tomto krasovom území je toto mezozoikum z hľadiska vývoja a rozsahu krasu najvýznamnejšie. Na vytváranie krasových javov zásadné vplyvy majú nasledovné geologické činitele:

- a) charakter karbonatických hornín
- b) pozícia krasovateniu podliehajúcich hornín
- c) vnútorná tektonická štruktúra na krasovatenie vhodných hornín

a) Charakter karbonatických hornín

V Harmaneckom krase a všade v okolí krasových javov vystupuje izomorfný rad hornín vápenca – dolomitické vápence – dolomity. Tieto sú preniknuté sieťou zákonite vyvinutých systémov

trhlín, ktoré pod vplyvom povrchových fyzikálno-mechanických vplyvov vôd, mrazu a vetra sprostredkovávajú na vhodných miestach štrkovité až piesčité drobenie – rozpad a vytváranie rôzne veľkých jaskynných portálov a portálovitých jaskýň. Takými sú napr. jaskyne č. 1 – 4, 8, 9 a iné.

Charakter hornín, ich chemických a petrografických vlastností zásadne ovplyvňuje aj charakter kvapľovej výzdoby v jaskyniach.

b) Pozícia krasovateniu podliehajúcich hornín

V Harmaneckom krase stretávame sa často s nepravidelne ohraničenými komplexmi vápencov v obklúčení dolomitov až dolomitických vápencov. Na niektorých miestach ide o „kapsovitú“ útvary vápencov v dolomitoch, napr. aj samotná jaskyňa Izbica, čím vzniká dojem, že v niektorých prípadoch nepôjde o dolomitizáciu vápencov. Inde sa stretávame so subhorizontálnym uložením uvedených horninových typov. V takomto usporiadaní nachádzajú sa napr. jaskyne Krpcovo, Horná a Dolná Túfna a mnohé iné.

c) Vnútna tektonická štruktúra na krasovatenie vhodných hornín

V Harmaneckom krase sa o niečo výraznejšie uplatňujú subhorizontálne-vrstevné formy jaskynných priestorov, menej vertikálne – trhlinovité jaskynné formy priestorov. Azda najklasickejším subhorizontálnym priestorom v jaskyni Izbica je Dlhý dóm v novospriístupnenej časti jaskyne, ktorý vznikol nad pochovaným veľkým jaskynným priestorom. Niektoré štruktúrne-tektonické znaky signalizujú, že v tejto časti jaskyne ani dnes nie sú stabilizované vnútorné napätia v masíve a že treba počítať s množstvom jaskynných rútení po prípadných dynamických agensoch, napr. po seizmických otrasoch, komorových odstreloch v blízkom okolí a pod.

V Sásovskom krase, ktorý je vyvinutý v izolovaných tektonických ostrovoch a kryhách, prevládajú vertikálne jaskyne typu aven. Takou je napr. vertikálna jaskyňa Žajdlíkov hostinec (15) v krase s veľmi obmedzeným plošným a hĺbkovým rozsahom. Cez krasové územie severne od Banskej Bystrice prebieha jedna z hlavných tektonických zón v strednej Európe, tzv. centrálnokarpatská poruchová zóna hlbinných zlomov (D. Kubíny, 1962). Vznikla v mladších prvohorách a je aktívnou dodnes. V tomto území sa prejavila celá škála vrásnivých fáz, tektonických a seizmických pohybov a otrasov. Sú tu známe veľmi mladé – pleistocénne blokové svahové deformácie – zosuvy. Niektoré sa odohrali aj po usadení níz-

kej mlado pleistocénnej terasy, čo znamená, že tektonické pohyby v tomto území možno datovať aj do najmladšieho holocénneho obdobia, ale odohrávajú sa aj v súčasnom období.

III. Typologické rozčlenenie krasového územia

Na typologické členenie krasu zásadný vplyv majú:

- a) geologická pozícia skrasovatených útvarov
- b) geomorfologický vývoj územia
- c) hydrogeologické pomery

V predmetnom území možno rozlíšiť štyri typologické krasové rajóny stredoeurópskeho krasového pásma (členenie bolo prevedené s aplikovaním typologickej klasifikácie E. Mazúr – J. Jakál 1969):

1. Netypický kras monoklinálnych asymetricky usporiadaných chrbtov. Ide o krasové javy v chočskej tektonickej jednotke (Harmanecký, Novosvetský, Tajovský a Podkonicko-priechodský kras).
2. Netypický kras hrastí a vrásovo-zlomových štruktúr (Donovalsko-jelenský kras).
3. Netypický kotlinovo pokrytý kras (kras v travertínoch výplne kotliny Starohorského potoka medzi Jergalmi a Starými Horami).
4. Kras izolovaných tektonických ostrovov (Sásovský kras). Mimo rámca klasického členenia krasu možno zadeliť priepastovitú otvorenú trhlinu vo vulkanitoch Kremnických hôr na Vyhnatovej, ale aj iné krasové javy vo vulkanických komplexoch.

IV. Záver

Krasové javy severne od Banskej Bystrice sú vyvinuté v piatich geotektonických jednotkách:

- v obalovom mezozoiku „Donovalskej série“
- v zošupinatenom a presunutom mezozoiku
- v príkrovovom mezozoiku chočského príkrovu a dielčích tektonických jednotkách sáovského násunu (D. Kubíny 1965),
- v travertínoch kotlinovitej výplne Starohorského potoka medzi Jergalmi a Starými Horami
- výnimočnú pozíciu majú krasové formy vo vulkanitoch.

Špecifické geologické, geomorfologické a hydrogeologické procesy podmienili vývoj krasu v štyroch typologických rajónoch:

- krasu monoklinálnych asymetrických chrbtov
- krasu hrastí a vrásovo-zlomových štruktúr
- krasu kotlinovo prikrytého typu

- krasu izolovaných tektonických kier
a samostatne diferencovaného krasu vulkanických komplexov.
Krasové územie je veľmi pestré a štúdium krasových fenoménov
bude dlhodobou úlohou jaskyniarov.

Územie disponuje veľkou zložitosťou tektonických foriem
hydrogeologických pomerov, geomorfologických a reliéfových tvarov.
Má veľa vzácných čŕt životného prostredia a predstavuje jedno
z najvzácnejších území slovenskej prírody.

Literatúra:

- Kubíny D. 1962: Geologická pozícia starohorského kryštalinika. Geologické práce, Zošit 62, Brastislava, s. 109-114.
- Kubíny D. 1965: Niektoré poznatky o geológii širšieho okolo Španej doliny. Geol. Práce, Správy 37, Bratislava, s. 113-126.
- Mazúr E. – Jakál J. 1969: Typologické členenie krasových oblastí Slovenska. Slovenský kras VII, Zb. Múzea slovenského krasu L. Mikuláš, Martin, s. 5-40.
- Rakús M. 1969: Správa o geologickom výskume územia medzi Motyčkami a Donovalmi. Rukopis. Archív Vodné zdroje, n.p., Bratislava.

HISTÓRIA JASKYNIARSKYCH VÝSKUMOV V OKOLÍ HARMANCA

V porovnaní s inými krasovými oblasťami Slovenska je Harmancecký kras menej známy. Najstaršie známe paleontologické výskumy v doline Túfna sú z jaskyne Horná Túfna, známej od nepamäti. Výskumy v nej konal A. Zipser roku 1815, 1839, 1842. V roku 1846 bola opísaná (P. Balogh) v ročenke Maďarskej vedeckej spoločnosti v článku „A Tufnai csontbarlang“ (Jaskyňa kostí v Túfnej). Jaskyne v doline Túfna boli navštevované už v 19. storočí, o čom svedčí množstvo nápisov po stenách jaskyne Dolná Túfna. Zdokumentovanie týchto nápisov môže ešte veľa povedať o histórii navštevovania tejto lokality. Výskumy v týchto jaskyniach uskutočňovali neskôr T. Kormos (1911), Fr. Schön (1927) a A. Liebus (1931), ktorý našiel v pleistocénnych sedimentoch jaskyne Horná Túfna opracované medvedie epifýzy, podľa ktorých predpokladá o existencii paleolitického osídlenia. Nález nebol doložený žiadnymi kamennými nástrojmi, a tak ani J. Bárta, ktorý tu vykonával speleoarcheologický prieskum, nemohol potvrdiť paleolitické osídlenie jaskyne.

Z jaskýň bola najviac preskúmaná Izbica – L. Šperka (1948), V. Lenčo (1950), J. Kukla (1951 a 1953). O vysokohorskom krase Kráľovej studni píše A. Droppa (1968), ktorý podáva dosť obšírnu správu z geomorfologického prieskumu celého krasového územia v okolí Harmanca (1974). Charakteristiku niektorých krasových prameňov obsahuje práca S. Gazdu – E. Kullmana (1964). Obyvatelia okolitých dedín – drevorubači, poľovníci aj pytlíaci poznali takmer všetky jaskyne v tejto oblasti. V ich vchodoch lovili jazvece a kuny, ba i medvede. Podľa podania J. Žabku a J. Hríbika v jaskyni Krpcovo (Bystrická dolina) Matej Rovný zastretil v roku 1885 medveďa (predovkou). Pytlíaci jaskyne tajili, niekedy ich vchody maskovali a zužovali, ponechávali len taký otvor, aby zviera mohlo vojsť do klepca alebo oka.

O intenzívnejšom jaskyniarčení v tejto oblasti možno hovoriť až po roku 1930, keď pod vplyvom nových objavov v Demänovej a objavení jaskyne Domica začal M. Bacúrik hľadať jaskyne. Jeho pozornosť upútala „Izbica“, terajšia vstupná hala jaskyne, známa od nepamäti. Objavil trhlinu, z ktorej prúdil prievan a vyletovali

netopiere. Otvor rozšíril a 22.6.1932 sa dostal do Objavnej chodby. Pre spoluprácu si našiel kamarátov (Fr. Babjaka, J. Žabku a J. Rázgu), s ktorými pokračoval v prieskume. Objavili Malý dóm a Biely dóm. Objav tajili, ale skoro sa prezradil a M. Bacúrik ako iniciátor bol Lesmi mesta Banská Bystrica pokutovaný sumou 10 Kčs.

O objave vedela široká verejnosť veľmi málo až do roku 1937, kedy sa začala stavať železničná trať Banská Bystrica – Diviaky. V roku 1937 nadlesný V. Kovalčík vzbudil o jaskyne záujem O. Ondrouška z Brna, ktorý pracoval v skupine K. Absolóna na bádateľských prácach v Moravskom krase. K nim sa pridali P. Bučan, J. Beňo, Fr. Babjak, M. Bacúrik a iní a podujali sa rozšíriť prievanovú chodbu. 28. marca 1938 po prestrieňaní úzkej pukliny sa dostali do Veľkého dómu. V prieskume sa pokračovalo za prievanom, ostatným odbočkám nevenovali takú pozornosť. Postúpili do Riečišťa a Gotického dómu, v októbri 1938 otvorili ďalší vchod do Riečišťa a odtiaľ sa dostali do Dlhého dómu. Prieskum jaskyne sa zastavil až do roku 1946, keď sa o ňu znovu začali zaujímať profesionáli aj amatéri. Na žiadosť K. Absolóna povolilo mesto O. Ondrouškovi v sprievode M. Bacúrika a A. Hlavu ďalší prieskum. Týchto výskumov sa zúčastnil aj L. Šperka. Z iniciatívy novozaloženej jaskyniarkej skupiny v Banskej Bystrici sa pokračovalo v ďalších výskumoch a začalo sa pripravovať sprístupnenie jaskyne. V roku 1947 L. Šperka a V. Kovalčík objavili Severný labyrint. V roku 1949 začali jaskyňu sprístupňovať a v septembri 1950 ju slávnostne odovzdali verejnosti.

Jaskyniarčiť začali aj ľudia pracujúci pri sprístupňovaní, niektorí z nich sa stali sprievodcami. M. Bacúrik sa stal prvým správcom jaskyne. V tom období výskum vykonávali: J. Šavolt, J. Schmidt, J. Košťal, J. Babjak, L. Jurák, M. Bacúrik, J. Hrčka, R. Košťal. Bola objavená Vodná chodba, Červená priepasť, Dolný labyrint, Čierny dóm a bolo preskúmaných mnoho ďalších odbočiek a komínov. Pracovná skupina vedená F. Jirmerom objavila ďalšie priestory za Dlhým dómom (1959).

Popri výskumoch v Izbici jaskyniari vykonávali výskum aj v okolí. V ponore Peklo v Lopusnej doline roku 1946 prenikli členovia jaskyniarkej skupiny z B. Bystrice do vzdialenosti 55 m. Robili sa čistiace práce vo ventarolách nad chatou, kde chceli nájsť predpokladané dolné priestory jaskyne, prípadne nižšie položený vchod do Izbice. Povrchový prieskum celého krasu prevádzal aj J. Babjak. Našiel jaskyňu Krpcovo, Na terase, závrť na Vápenici

a v Lastovičej, jaskyne v Rakytove, vyvieračku s ponorom v doline Túfna, jaskyňu Čižma a iné.

Jaskyňu Izbica v roku 1949 odborne zmapoval G. Bártů a J. Dlouhý z Vojenského zemepisného ústavu.

Od roku 1948 na geologickom prieskume Izbice pracoval V. Lenčo.

V novembri 1946 navštívil Izbicu V. Benický so skupinou vedeckých pracovníkov Prírodovedeckého ústavu Slovenskej univerzity v Bratislave, ktorú viedol dr. Wagner. Skupina vykonala výskum fauny a flóry s bohatými poznatkami.

V roku 1950 bol o jaskyni nakrútený dokumentárny film.

Literatúra:

- A. Droppa 1974: Krasové javy v okolí Harmanca vo Veľkej Fatre. Slovenský kras XII, str. 59-95, Martin
- A. Križka 1952: Harmanecké jaskyne Izbica, edícia PCR a Slovakotour Fatran, Bratislava.

Z ČINNOSTI OBLASTNEJ SKUPINY SSS V HARMANCI

Krasové územie v okolí Harmanca poskytuje záujemcom o speleológiu široké pole pôsobnosti. Preto Priaznivci jaskyniarstva v tejto oblasti privítali znovuzaloženie SSS v roku 1969 s nadšením.

Z iniciatívy Bacúrika, Babjaka a Šavolta, ku ktorým sa pridali Belička, Virág, Kováč, Schmidt a Hríbiková, vznikla oblastná skupina SSS č. 15 v Harmanci. Za vedúceho skupiny bol určený Šavolt, jeho zástupcom bol Bacúrik. Skupina od roku 1970 až do roku 1973 pracovala nepravidelne, účasť členov na akciách bola slabá. Na výročnej členskej schôdzi v r. 1973 bol za vedúceho skupiny zvolený Babjak, za zástupcu vedúceho skupiny a hospodára Virág. Po tejto schôdzi činnosť skupiny sa podstatne zlepšila. Svedčí o tom aj 672 hodín odpracovaných pri praktickom speleologickom prieskume za rok 1973. Súčasne sme začali rozširovať aj členskú základňu, keď za člena bol prijatý Schwartz a do skupiny prešiel pracovať známy jaskyniar zo Starých Hôr D. Čunderlík. Neskôr sa počet členov oblastnej skupiny rozšíril o nových členov a to Fojtíka, Hiadlovského, Páleníka, Koštiala a Beličku Jozefa. Rast členskej základne sa prejavil jednak v skvalitnení práce oblastnej skupiny ako aj v počte odpracovaných hodín. Za rok 1974 sme odpracovali už 2457 hodín. Pre zvládnutie čoraz náročnejších úloh sme si zvolili výbor oblastnej skupiny v zložení: vedúci oblastnej skupiny Babjak, tajomník Belička a hospodár Virág.

Činnosť skupiny sme zamerali hlavne na splnenie požiadaviek, ktoré na nás boli kladené z MSK. Zhotovili sme súpis krasových lokalít a vyznačenie našej pracovnej oblasti do máp pre MSK. Z jaskýň Dolná a Horná Túfna, ako aj z jaskyne v D. Jelenci spracovali členovia skupiny evidenčné listy. Zdokumentovali sme novoobjavené jaskyne, v Harmaneckom krase jaskyňu Krpcovo a na Terasé. V Sásovskom krase priepasť Žajdlíkov hostinec (-24 m). Na pracoviskách v Starohorskom krase sme venovali pozornosť a najviac času jaskyni na Môcach a travertínovej jaskyni v Dolnom Jelenci. V tejto jaskyni sme rozšírili sifón pre potápačov, pomocou ktorých sa chceme dostať do ďalších priestorov v jaskyni. Na

ochranu výzdoby v jaskyni bol zhotovený železný uzáver vchodu. Členovia skupiny zodpovedne pristúpili aj k požiadavke MSK zhromaždiť písomný a trojrozmerný materiál o využívaní jaskýň počas SNP a II. Svetovej vojny. Zo získaných materiálov bola v ZK-ROH v Harmanci inštalovaná výstava pod názvom „Slovenské jaskyne počas SNP a v súčasnosti“. Výstava sa stretla s veľkým záujmom u pracujúcich a školskej mládeže v Harmanci. Všetky písomné a trojrozmerné materiály sme odovzdali do MSK. Usporiadali sme niekoľko viacdenných sústrezení členov oblastnej skupiny v jaskyni Izbica. Pri týchto sústrezeniach okrem prác v neprístupných častiach jaskyne sa členovia oboznamovali s bezpečnostnými predpismi pre prácu v podzemí. Zároveň bol prevedený nácvik používania nových horolezeckých pomôcok na prekonávanie namáhavých partií v jaskyniach a v priepastiach.

Na jednom z takýchto sústrezení sa zúčastnili aj jaskyniari – členovia oblastnej skupiny z Čachtíc.

Neďaleko vchodu do jaskyne Izbica sme v r. 1975 objavili priepasť Vápenica (-35 m), kde je reálna možnosť pokračovať, preto na tomto pracovisku mienime pracovať aj naďalej.

Na propagáciu slovenských jaskýň a na oboznámenie verejnosti s činnosťou oblastnej skupiny sme inštalovali propagačnú skrinku v chate pod jaskyňou Izbica, kde pravidelne vymieňame materiály z našich akcií, ako aj z podujatí organizovaných SSS a MSK. Na propagáciu slovenský jaskýň využívame aj možnosti usporiadať prednášky spojené s premietaním diapozitívov v B. Bystrici. Takéto prednášky, zakončené besedou, sa uskutočnili pre mladých turistov v ZDŠ na Mládežníckej ulici, v ZDŠ na ul. Čs. pionierov a vo Vojenskom gymnáziu v B. Bystrici boli pred prednáškami umiestnené panely o SSS, MSK, o slovenských jaskyniach, ako aj horolezecké pomôcky na prekonávanie priepastí.

Členovia oblastnej skupiny sa po čase museli začať špecializovať na jednotlivé speleovedné odbory, ako je zameriavanie jaskýň, zhotovovanie máp a náčrtkov, na vyhotovovanie fotodokumentácie, archeológiu a speleoalpinizmus. Výsledkom tejto špecializácie bolo, že do MSK sme odovzdávali pomerne dobre vypracované dokumentačné materiály o jaskyniach v našej pracovnej oblasti. Na získanie skúseností sme využili akcie, ktoré usporiadali SSS, MSK, ako aj niektoré oblastné skupiny na Slovensku. Boli to hlavne jaskyniarske týždne, míting jaskyniarov v Bystrej, exkurzia do Zvonice na Plešiveckej planine, návšteva Čachtickej jaskyne a i. Za pomoci oblastnej skupiny zo Zvolena a Ružomberka si členovia našej skupiny zhotovili nové, moderné pomôcky na prekonávanie priepastí a obťažných partií v jaskyniach.

S takýmto výstrojom sme sa už mohli zúčastniť výpravy do priepasti Sniežna (-640 m) v poľských Tatrách. Výpravu zorganizovali jaskyniari z Čachtíc a z Trenčína. Bola úspešná, vyrovnali sme neoficiálny československý rekord v zostupe do hĺbky. Výpravy do poľských Tatier sme sa spolu s jaskyniarmi z Trenčína a Čachtíc zúčastnili aj ďalší rok, keď sme zostúpili na dno priepasti Wielka Litworowa (-225 m). Pre oboznámenie členov oblastnej skupiny s rôznymi krasovými formami na Slovensku bola usporiadaná exkurzia do novoobjavenej Stratenskej jaskyne, návšteva Ponického krasu a uskutočnil sa zostup do priepasti Brázda na Silickej planine.

Všetky uvedené akcie, ako aj úspešnú činnosť v našej pracovnej oblasti sme mohli uskutočňovať vďaka pomoci zo strany MSK a SSS. Materiálne vybavenie skupiny od MSK je dobré, umožňuje nám často pracovať aj v priestoroch, kde bez uvedeného výstroja sa speleologický prieskum nedá uskutočňovať. Rast členskej základne oblastnej skupiny v Harmanci ako aj získavanie skúseností a špecializácia jednotlivých členov dávajú záruku, že oblastná skupina bude aj naďalej pracovať úspešne pri objavovaní, dokumentovaní a ochrane prírodných výtvorov v našej pracovnej oblasti.

BANSKÁ BYSTRICA A OKOLIE

Ako Československá socialistická republika leží v strede Európy, tak Banskobystrický okres v centre Slovenskej socialistickej republiky. Je to okres, ktorý okrem povodia Hrona pokrývajú hory i hole. Jeho hranice idú po hrebeňoch Nízkych Tatier a Slovenského Rudohoria, susedia s Veľkou Fatrou a Kremnickými vrchmi.

Banská Bystrica leží v malebnej kotline, ktorú obmýva Hron a vrúbia Nízke Tatry, Veľká Fatra a Kremnické pohorie. Členitosť územia a konfigurácia terénu spôsobili, že Banská Bystrica má nepravidelný tvar a svojský pôdorys.

Najstaršie zmienky – záznamy o Banskej Bystrici pochádzajú z XIII. Storočia, keď v jej okolí začali sa ťažiť vzácne rudy. Roku 1255 dostala rozsiahle privilégia, stala sa mestom, ktoré rýchlo rástlo – súbežne s rýchlym rastom svojho banského podnikania.

Prosperujúcim mestom sa stala v 16.-17. storočí. Vtedy jej med' mala monopolné postavenie vo svete, lode z antverpských skladov je rozvážali do všetkých známych prístavov. Z ťažby medi (i striebra) bohatli banskí podnikatelia, hlavne Thurzovci a Fuggerovci a banskobystrickí mešťania. No baníci žili bedársky a boľavo. Nie div, že sa búrili proti ťažiarom a ťažkým pracovným podmienkam i životným pomerom. Ich revolučné povstanie v rokoch 1525-1526 patrí k pokrokovým tradíciám slovenského ľudu.

Výrečné svedectvo o prosperite, o rozvoji hmotnej i duchovnej kultúry Banskej Bystrice v XV. a XVI. Storočí vydávajú početné stavebné pamiatky. Najcennejšie z nich stoja v historickom jadre – na námestí a v hlavných uliciach. Sú to priechodové alebo sieňové meštianske domy, ktoré majú gotický základ a veľkorysú dispozíciu. Patria medzi najhodnotnejšie renesančné stavby na Slovensku. Práve preto banskobystrické historické jadro tvorí mestskú rezerváciu. A práve preto banskobystrický hradný areál bol vyhlásený za národnú pamiatku.

Bohatý patriciát si staval na banskobystrickom námestí honosné gotické a renesančné stavby. Niektoré z nich – napríklad dom Thurzov a Benického – majú architektonicko-historickú hodnotu. Medzi najznámejšie stavitelské a výtvarné pamiatky v areáli banskobystrického zámku patrí neskorogotický Matejov dom, mestská

radnica a farský kostol, v ktorom je kaplnka sv. Barbory s oltárom, dielom majstra Pavla z Levoče, a na ktorom (na južnej strane) je výtvarne zaujímavý reliéf Olivovej hory, dielo zo začiatku 16. storočia.

Dobu protitureckých bojov pripomínajú zvyšky mestských bášť a hradieb.

K novším stavebným pamiatkam patrí Robotnícky dom – dielo banskobystrického revolučného proletariátu (1923). Dejiny horehronského robotníckeho hnutia po prvej svetovej vojne sú nerozlučne spojené s menom Klementa Gottwalda, ktorý v rokoch 1921-1922 redigoval v Banskej Bystrici Proletára i Hlas ľudu a založil časopis Spartakus. V tomto čase i ďalších rokoch bola Banská Bystrica dušou robotníckeho hnutia na Slovensku. Roku 1937 privítala vo svojom historickom Robotníckom dome delegátov celoslovenskej konferencie KSČ, ktorí prijali „Plán hospodárskeho, sociálneho a kultúrneho povznesenia Slovenska“. Po mníchovskej zrade a vzniku tzv. slovenského štátu bola sídlom oblastného ilegálneho vedenia Komunistickej strany Slovenska.

Najsľávnejšou a najrevolučnejšou kapitolou banskobystrickej novodobej histórie bolo Slovenské národné povstanie, ktorým náš ľud pod vedením svojej komunistickej strany a za pomoci Sovietskeho zväzu povstal proti hitlerovským okupantom. Banská Bystrica svojou zemepisnou polohou i revolučnými tradíciami bola priamo predurčená, aby sa stala srdcom a neskoršie i symbolom hrdinského zápasu slovenského ľudu proti fašistickej porobe a za nové, socialistické Československo. Za Povstania bola sídlom najvyšších politických, štátnych a vojenských orgánov a inštitúcií.

Na hrdinské povstalecké dni a mesiace upomína mnoho tabúl na banskobystrických budovách, najmä však múzeum, ktoré má veľa vzácných vecných, písomných aj obrazových dokumentov a ktoré je umiestnené v architektonicky svojrázne a odvážne riešenom Pamätníku Slovenského národného povstania.

V okolí Banskej Bystrice a na celom Horehroní je nemálo pamätných miest – smutných svedkov fašistického vyčistiť: Baláže, Kalištie, Kremnička, Nemecká atď.

Banská Bystrica má veľmi dobré podmienky pre rozvoj turistiky, letných i zimných športov, telovýchovných a rekreačných zariadení. Z nej vychádzajú trasy do stredoslovenských horských oblastí: z nej sa stalo medzinárodné centrum cestovného ruchu.

Nad mestom – na ľavom brehu Hrona – sa vypína Urpín, ktorý v lete ponúka príjemné vychádzky a v zime dobré lyžiarske terény s vlekom.

Z Urpína otvára sa veľkolepý pohľad na mesto. Pod Urpínom

sú dva menšie skokanské mostíky s umelou hmotou, v neďalekej Srnkovej je veľký lyžiarsky mostík. Pri železničnej trati je krytá hala zimného štadióna. V západnej časti mesta sa rozprestiera všesportový štadión a plážové kúpalisko, krytá plaváreň a športová hala.

Severovýchodne od Banskej Bystrice čnie Panský diel vysoký 1100 metrov, ktorý poskytuje výborné lyžiarske terény s tisícmetrovým vlekom a so zrubovou základňou.

Západne od mesta sa dvíha Kremnické pohorie so známymi strediskami turistiky a zimných športov – Suchým vrchom, Králikmi a Tajovom, kde sú dobre vybavené chaty, lyžiarske vleky a zjazdové trate. Nadmorská výška týchto stredísk je 760 a 950 metrov.

Severne sa tiahne Veľká Fatra s Krížnou, pod ktorou – vo výške 1270 metrov nad morom – je Kráľova studňa s horským hotelom a lyžiarskym vlekom. Tým istým smerom sa vinie Harmanecká dolina, bohatá na vápencové útvary, ktorou vedie cesta do Turca. Neďaleko Horného Harmanca je kvapľová jaskyňa Izbica. Prírodnú zvláštnosť harmaneckej oblasti predstavujú tisové porasty, ktoré sú najbohatšie v strednej Európe. Vek niektorých tísov odhaduje sa na 500-600 rokov.

Masívom Malého Šturca s prediera 5-kilometrový železničný tunel, najdlhší z dvadsiatich, ktoré sú na trati Banská Bystrica – Diviaky.

Starohorská dolina smeruje k dvom rekreačným strediskám a to na Donovaly a do Tureckej.

Na Donovaloch – v nadmorskej výške 1010 metrov – sú znamenité lyžiarske terény pre začiatočníkov i pokročilých a výborné zjazdové aj slalomové trate s vlekom. Najpríjemnejšia lyžovačka je tu v jarných mesiacoch. Ubytovanie a stravovanie zabezpečujú Športhotel Donovaly a hotel Podšturec.

V Tureckej je k dispozícii zrubová základňa a sedačková lanovka, ktorá umožňuje najľahší a najrýchlejší výstup na Krížnu, Červený kameň a ostatné veľkofatranské vrcholce (z banskobystrického smeru).

Z Banskej Bystrice je i výhodné spojenie do blízkych kúpeľov – na Sliač a do Kováčovej (južne od Banskej Bystrice), ako aj do Brusna (východne od Banskej Bystrice). V týchto kúpeľoch sa liečia najmä pacienti, ktorí trpia na choroby srdca a zažívacích orgánov.

Do ďalšieho veľkého strediska cestovného ruchu – do Bystrej doliny s Táľmi, Srdiečkom a Chopkom na južnej strane Nízkych Tatier – je z Banskej Bystrice iba 50 km.

Využite rekreačné, športové a turistické možnosti, ktoré poskytuje Banská Bystrica. Budete príjemne prekvapení a radi sa budete do tohto mesta a jeho okolia vracat'!

PROGRAM

JT – SSS – 1976 – Jergaly

10. júla – sobota

8.00 – 15.30	príchod, prezentácia, ubytovanie, pokyny
16.00 – 17,00	slávnostné otvorenie JT – SSS – 1976
17.00 – 18.30	prednáška o geológii pracovného územia obl. skupiny č. 15 Harmanec so zameraním na krasové javy – Dr. Kubíny
18.30 – 19.30	večera
19.30 – 20.00	slávnostný program
20.00 – 22.00	táborák

Prezentácia účastníkov prebehne obvyklým spôsobom, ktorú vykonajú pracovníci Múzea slovenského krasu. Ubytovanie pre tých, ktorí si nahlásili požiadavku v zmysle prihlášky, zabezpečuje člen oblastnej skupiny Harmanec s. Fojtík. Slávnostné otvorenie JT – SSS – 1976 sa uskutoční v miestnosti, kde sa budú konať všetky prednášky počas JT. Všetkým účastníkom po príchode do tábora sa poskytne občerstvenie. Počas slávnostného programu vystúpi tanečný súbor „Mladosť“, program bude doplnený recitáciou s jaskyniarskou tematikou.

11. júla – nedeľa

8.00	exkurzia do Banskej Bystrice
8.30 – 9.00	položenie kytice na hrob Ing. Juráka v Kostiviarskej. Ide o jaskyniara, ktorý pracoval pri objavovaní a sprístupňovaní jaskyne Izbica.
9.30 – 11.30	návšteva pamätníka SNP, v kinosále pamätníka sa uskutoční prednáška o využívaní jaskýň počas SNP a II. svetovej vojny.
11.30 – 12.30	položenie kytice na hrob prof. Kovalčíka v B. Bystrici
13.00 – 14.00	obed
14.00 – 18.30	I. skupina – voľný program v B. Bystrici. II. skupina – exkurzia Špania Dolina, Šásovský kras, odchod autobusmi z nám. 1. mája do Španej Doliny. Ide o osadu s baníckou tradíciou, so starými haldami,

- známa je výrobou čipiek, prechod cez Pánsky diel (1100) s vyhlídkou na Zvolenskú kotlinu, návšteva jaskýň Kaplnka a Netopierska spojená s archeologickým výkladom dr. J. Bártu, CSc., priepasť nad Zajdlíkovým hostincom (hĺbka 26 m)
- 18.30 – 19.00 odchod do tábora
I. skupina – z nám. 1. mája v B. Bystrici,
II. skupina – od futbalového ihriska v Jakube
- 19.00 – 19.45 večera
- 19.45 vyhlásenie víťazov súťaže k JT

Exkurzia je plánovaná aj pre rodinných príslušníkov. Obed pre účastníkov exkurzie je zabezpečený v reštaurácii Hradec na námestí SNP v Banskej Bystrici. Tí účastníci, ktorí sa nezúčastnia exkurzie do Španej Doliny, majú možnosť v rámci voľného programu obzrieť si pamätihodnosti B. Bystrice. Pri prehliadke sa treba riadiť obdržanými prospektami. Dĺžka trasy exkurzie je 10 km.

12. júla – pondelok

- 8.00 – 13.00 exkurzia po Starohorskom krase
I. trasa – osada Jergaly, osada Môce, Pavlová, Donovaly, tábor JT (v osade Jergaly je mohutná vyvieračka, ktorá bude v dohľadnej dobe zachytená pre skupinový vodovod, Môce – stará uhliarska osada s pôvodnou architektúrou, v Môcovskej doline je viac jaskýň, najznámejšia je Ponorná jaskyňa, objav D. Čunderlíka, Pavlová – horské lúky so závrtni, ktoré inklinujú do vyvieračiek v Starohorskej Doline)
II. trasa – Jergaly, Motyčky, Jelenc – prehliadka vyvieračiek v doline, návšteva travertínových jaskýň v Motyčkách a Jelenci, prehliadka prác D. Čunderlíka, polozenie kytice pri pomníku SNP v Jelenci, návšteva pomníka J. D. Matejovie, prehliadka vodných nádrží
- 13.00 – 14.00 obed
- 14.00 – 15.30 prednáška – I. Ochrana životného prostredia – dr. J. Galvánek SÚPSOP B. Bystrica,
- 15.30 – 16.30 II. O dokumentácii krasových javov – Ing. M. Lalkovič

- 17.30 – 18.00 III. 1. archeológia – Dr. J. Bárta, CSc.,
2.použitie geofyzikálnych metód pri
prieskume jaskýň
- 18.00 – 19.00 večera
- 19.30 premietanie náučných filmov s tematikou
o prírode

Dĺžka trás obidvoch exkurzií je 10 km. Trasu si môže zvoliť účastník ľubovoľne podľa vlastného záujmu. Prednášky v poobedňajších hodinách sú rozdelené tak, že prvé dve sú spoločné pre všetkých účastníkov. Prednáška s tematikou archeológie a geofyzikálnou je len pre záujemcov o tieto odbory. Rodinní príslušníci môžu sa zúčastňovať uvedeného programu, alebo podľa vlastného uváženia môžu navštíviť okolité osady v blízkych dolinách. Jednou z nich je osada Richtárová, dnes už vysídlená, východisko zo Starých Hôr. Je to bývalá banícka osada s množstvom haldového materiálu v krásnom horskom prostredí. Z Jelenca a Motyčiek možno sa dostať do ďalších osád, sú to osady Bukovec, Rybô, Prašnica, Valentová, ktoré sa pomaly vysídľujú. Tí, ktorí budú mať záujem, môžu navštíviť kúpele Korytnica, ktoré sú vzdialené z miesta tábora JT – SSS – 1976 12 km smerom na Ružomberok. Priamo v tábore je možnosť športovania (volejbal, bedminton, resp. futbal).

13. júla – utorok

- 8.00 Celodenná exkurzia geologicko-botanicko-krasová, spojená s odborným výkladom. Z tábora je odchod do Tureckej, turistického centra pod Krížnou. Z Tureckej sedačkovou lanovkou pod vrchol Krížnej, kde sa účastníci rozdelia. Rodinní príslušníci a tí, ktorí nebudú mať záujem o 18 km trasu, pôjdu na vyhladku z Majerovej skaly. Lanovkou späť do Tureckej, autobusom do tábora, kde **bude obed o 13.00 hod.** Ostatní účastníci pokračujú hrebeňom k horskému hotelu Kráľova studňa.
- 12.00 – 13.00 obed
- 13.00 – 14.00 pokračovanie cez Krásny kopec, dolinu Túfna, spojené s návštevou jaskýň, do Horného Harmanca
- 18.30 – 19.00 odchod do tábora
- 19.00 – 19.45 večera
- 19.45 – 20.15 premietnutie filmu o Harmaneckej jaskyni „Izbica“
- 20.15 prednáška P. Hipmana o fotografovaní v jaskyniach

Odchod na exkurziu je autobusmi, ktoré budú pristavené v mieste táboriska. Tí účastníci JT, ktorí sa vrátia späť do tábora v obedňajších hodinách môžu navštíviť okolité osady, tak ako je to odporúčané rodinným príslušníkom na deň 12. júla – pondelok.

14. júla – streda

- 7.30 exkurzia do Harmaneckej jaskyne. Počas exkurzie bude účastníkov sprevádzať objaviteľ jaskyne M. Bacúrik. Súčasťou obhliadky jaskyne bude aj ukážka fotografovania, ktorú predvedie vedúci oblastnej skupiny Zvolen P. Hipman. Po prehliadke Harmaneckej jaskyne budú účastníci rozdelení do tematických skupín a podľa záujmu navštívia tieto lokality: Dekréťová jaskyňa, rezervácia Harmanecká tisina, Bystrická dolina – jaskyňa Krpcovo, hrebeň Kotolnice, priepasť na Vápenci a obhliadka iných krasových javov.
- 13.00 – 13.30 návrat do tábora
- 13.30 – 14.15 obed
- 14.30 – 18.45 referáty oblastných skupín
- 18.45 – 19.30 večera
- 20.00 prednáška o záchranej službe

Exkurzia je určená pre všetkých účastníkov JT, teda aj pre rodinných príslušníkov. Referáty oblastných skupín budú prebiehať vo vyhradených priestoroch v poradí tak, ako si ich nahlásili oblastné skupiny. Prednášku o záchranej službe pre účastníkov JT SSS zabezpečuje MSK.

15. júla – štvrtok

- 7.30 – 10.00 prednášky
I. O priebehu sympózia pre speleoterapiu a speleomedicínu
II. O speleoalpinizme, spojená s praktickou ukážkou výstroja a lezeckej techniky (P. Hipman)
- 10.00 – 11.30 obed
- 11.30 – 12.30 zhodnotenie JT SSS 1976
- 12.30 – 14.00 exkurzia do Harmaneckých papierní, prehliadka závodu
- 14.00 – 15.30 návšteva ZK ROH a pamätnej izby spojená s besedou

15.30 – 16.00	odchod do tábora
16.00 – 18.00	ukončenie JT SSS 1976, udelenie pamätných listov
16.00 – 18.00	večera
20.00	rozlúčkový táborák

Prednášky sú volené tematicky pre záujemcov. Zhodnotenie JT SSS sa uskutoční v mieste konania prednášok, cieľom tohoto zhodnotenia bude okrem iného sústrediť ďalšie postrehy a námety pre organizovanie tohoto tradičného jaskyniarskeho podujatia.

POKYNY PRE ÚČASTNÍKOV JT SSS 197JERGALY

Priestor Motoarestu Jergaly, v ktorom sa nachádza tábor JT, patrí Jednote Brezno. Počas celého roku mimo mesiacov júl a august slúžia tieto priestory Krajskému výboru KSS v Banskej Bystrici. Snahou OV a štábu JT bolo pripraviť priestor táborenia tak, aby vyhovoval všetkým účastníkom Jaskyniarskeho týždňa. Všetci sa musia podriaďovať kolektívnemu životu v tábore a pričiniť sa o dobrý priebeh JT.

Stravovanie je zabezpečené reštauračným spôsobom, a preto bude potrebné:

- dodržiavať presnosť pri spoločných nástupoch k výdaju stravy
- dodržiavať otvárací čas bufetu
- slušne a ticho sa správať v jedálni, udržiavať čistotu
- nepiť alkoholické nápoje v takej miere, aby sa privodil stav opilsti.

Ubytovanie je zabezpečené v ubikáciách, motoarestu a vo vlastných stanoch na vyhradenom priestore, pričom je nevyhnutné:

- udržiavať vzorný poriadok v ubikáciách i v stanovom tábore
- neplytvať vodou
- udržiavať v čistote hygienické zariadenia
- na odpadky používať určené nádoby.

Zakazuje sa:

- používať otvorený oheň v celom priestore motoarestu
- rušiť spánok účastníkov JT a zamestnancov motoarestu po 22. hodine.

Aby všetci prispeli k dobrému priebehu JT, vyžaduje sa:

- presnosť pri spoločných nástupoch na akcie i pri návrate
- z akcií
- časovo dodržiavať budíček a večierku
- jednoznačne deň vopred sa rozhodnúť a nahlásiť OV účasť
- na akciách

Všetci účastníci sú povinní dbať o svoju bezpečnosť a bezpečnosť svojich rodinných príslušníkov.

Rodinní príslušníci, ktorí budú chcieť navštíviť okolie B. Bystrice, môžu si vyhľadať vhodné autobusové spojenia v prílohe, ktorú obdržia pri príchode.

Všetky požiadavky, dotazy, pripomienky a návrhy sa odovzdávajú do informačného centra na štábe.

Obsah

Ivan Bajo	Hľadači, alebo horolezec o jaskyniach	3
	Ideovo-politické a odborné zameranie jaskyniarskeho týždňa SSS	4
RNDr. D. Kubíny	Prehľad o geologických, geomorfologických a speleologických pomeroch krasového územia severne od Banskej Bystrice	5
	História jaskyniarskych výskumov v okolí Harmanca	11
	Z činnosti oblastnej skupiny SSS v Harmanci	14
	Banská Bystrica a okolie	17
	Program JT * SSS * 1976 * Jergaly	21
	Pokyny pre účastníkov JT * SSS * 1976 * Jergaly	26

SPRAVODAJ

Slovenskej speleologickej spoločnosti

č. 2/1976

Vydalo Múzeum slovenského krasu, Liptovský Mikuláš v rámci vnútro
ústavných informácií pre spolupracovníkov v náklade 700 kusov.

Tlač: Tlačiarne SNP Liptovský Mikuláš

Do digitálnej podoby previedol štud. Marhold, autentickejšiu elektronickú sadzbu
vyhotovila V. Straková v r. 2016